

Asia: VN/13339/2019

Vaarallisimpien väkivaltarikollisten vapauttamisen edellytykset

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pyydettyinä lausuntona Suomen syyttäjähdistys ry (SSY) esittää seuraavaa:

SSY kannattaa esitystä. Mietintö on hyvin tehty ja siinä on käsitelty kattavasti ne asiat, joiden osalta on muutostarpeita.

Työryhmän esitykset jatkotoimista on kannatettavia ja niiden valmistelu olisi aloitettava pikaisesti.

SSY esittää muutamia huomioita. Vaarallisuusarvio termin korvaaminen väkivaltariskiarviolla on selkeyttävä muutos. Ehdotettu termi kuvaa paremmin asiaa, joka on arvioinnin kohteena.

Elinkautisvankien vapauttaminen. On hyvä tarkennus, että väkivaltariskiarviosta lausutaan laissa. Vaikka vapauttaminen edelleen perustuu Helsingin hovioikeuden kokonaisarviointiin, olisi yleisen uskottavuuden näkökulmasta suotavaa, että hovioikeus lausuisi perustelut, jos se päättyy arvioinnissaan erilaiseen lopputulokseen arvioidessaan henkilön vaarallisuutta kuin asiantuntijalausunto. Varsinkin, jos kyse on henkilöstä, jolla arvioidaan olevan korkea riski syyllistyä edelleen uudelleen vakavaan väkivaltarikokseen. Tästä olisi aikanaan hyvä lausua lain esitöissä. Varsinkin, kun menettely osin korvaa muissa maissa käytössä olevaa ns. turvasäilöjärjestelmää.

Yhdistelmärangaistus. Kun tehdään arviota henkilön riskistä syyllistyä uudelleen vakavaan väkivaltarikokseen, on OK 17:37 edellytys mielentilatutkimuksen yhteydessä tehtävä tutkimus ja annettava lausunto henkilön riskistä syyllistyä uuteen vakavaan väkivaltarikokseen (ns. vaarallisuusarvio).

Tämän tutkimuksen tekemistä ei tulisi automaattisesti liittää mielentilatutkimukseen. Usein tilanne voi olla sellainen, että mielentilassa ei ole selvittämistä, vaan henkilö selkeästi on täydessä ymmärryksessä. Edellytyksiä mielentilatutkimukselle ei silloin oikein ole ja tällöin myös ns. vaarallisuusarvioinnin tekeminen estyy.

Toinen ongelmallinen tilanne on se, jos syytetään murhasta, jolloin lähtökohta ei ole määräaikainen vankeusrangaistus. Vaikka välituomiossa otetaan kantaa vasta syyllistymiseen tekoon, ei nimikkeeseen, on se aiheuttanut tilanteita, ettei ns. vaarallisuusarviota ole tehty. Samanlaisia ongelmia on myös mielentilatutkimuksissa, joita tehdään esitutkinnan ollessa kesken.

Oikeuskäytännössä on useita tällaisia tilanteita.

On hyvin tärkeää saada myös selville ne täydessä ymmärryksessä olevat henkilöt, joilla on korkea riski syyllistyä uudelleen vakavaan väkivaltarikokseen. Todennäköisesti heidän kohdalla on hyvin tärkeää vankilassa kyetä tekemään toimenpiteitä käytöksen muuttamiseksi.

Näiden syiden vuoksi tulisi tämä ns. vaarallisuusarviointi erottaa siten mielentilatutkimuksesta. Voidaan pohtia esim. lainsäädäntö lähtisikin siitä, että ns. vaarallisuusarvioinnin yhteydessä voidaan tehdä mielentilatutkimus. Itse tutkimus voisi edelleen olla samanlainen kuin mielentilatutkimus.

Ehdonalaiseen vapauttamisen perusteet. Kun on kyse henkilöstä, jolle on tehty ns. vakava-arviointi väkivalta- tai seksuaalirikoksen vuoksi ja hänellä on korkea arvio syyllistyä uudelleen vastaavanlaiseen rikokseen. Järjestelmä on hyvä ja sen käytännön toimivuutta tulee edelleen kehittää. Sen lopettamiselle ei ole perusteita, ei varsinkaan taloudellisista syistä.

Tietojenvaihto. On hyvin tärkeää, että tietojen vaihto viranomaisten kesken mahdollistaa arvioinnit onko henkilöllä korkea riski syyllistyä vakavaan väkivaltarikokseen. Olisi myös tärkeää, että sellaisen henkilön vapautuessa taikka ollessa esim. lomalla vankilasta, asiasta aina kerrotaan niille henkilöille, jotka ovat olleet rikoksen kohteena taikka muuten ovat henkilön uhkaamia.

Haavisto Jukka
Suomen syyttäjäyhdistys ry

